

Acta Medica Christiana

Spravodaj zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov
Ročník 1. 1994 Číslo 1

Obsah

✓ Úvodom A.Rakús	1
✓ Stanovy Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov	2
✓ Príspevky a materiály	4
- Politika kontroly pôrodnosti M. Schooyans	4
✓ Informácie o akciách	7
- Medzinárodný kurz medicínskej etiky - "Etické aspekty zdravia v rodine a starostlivosti o rodinu", 2.-4.9.1994, IVZ/ÚMEB, Bratislava	7
- "Psychológia a pastorácia" - Konferencia s medzinárodnou účasťou, Banská Bystrica, 6.-9.9.1994	8
- 18. Svetový kongres F.I.A.M.C., Porto (Portugalsko), 8.-12.9.1994	8
- 5. Česloslovenský zjazd Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov, Bratislava, október 1994	8
- Kurzy medicínskej etiky poriadané Ústavom medicínskej etiky a bioetiky IVZ a LFUK v Bratislave v šk. roku 1994/1995	8
✓ Uvažovanie o svedomí kresťanského zdravotníka M. Babál	10
✓ Informácie o literatúre	11
✓ Z klubov ZKLZ	1
✓ Príhlášky	

Úvodom

Podľa prieskumu verejnej mienky z mája tohto roku (agentúra FOCUS, 2018 respondentov) považuje až 70,2 % obyvateľov za jeden z troch najnaliehavějších problémov na Slovensku zdravotníctvo. /Pre zaujímavosť: na druhej priečke sa umiestnila nezamestnanosť (39,0 %), potom kriminalita a osobná bezpečnosť (36,0 %), školstvo (29,3 %), životná úroveň (26,2 %), dôchodky a sociálne zabezpečenie (24,1 %), životné prostredie (10,3 %) a ďalšie (všetko pod 10 %)./

Túto skutočnosť nemožno nerešpektovať. Upozorňuje totiž, že so zdravotníctvom sú už zreteľne nespokojní nielen zdravotníci, ale aj prostí občania: pripomeňme, že koncom r. 1990 - podľa vtedajších prieskumov - hodnotilo zdravotníctvo ako problém (alebo inak s ním prejavovalo nespokojnosť) okolo 43 % obyvateľstva, ba koncom r. 1991 predstavovalo toto číslo iba 19 % (!).

Ak spoločnosť pripustí takúto situáciu, svedčí to o tom, že v hierarchii hodnôt jej morálno-kultúrneho systému čosi nie je v poriadku, a to napriek tomu, že právo na zdravie deklaruje (dokonca v Ústave) medzi základnými ľudskými právami.

Pre kresťanských lekárov a zdravotníkov z toho vyplýva osobitná zodpovednosť: práve oni - vďaka hodnotám, ktoré vyznávajú - sa musia naplno angažovať, aby sa situácia zlepšila. Nemôžu zostať na úrovni konštatovania nepriaznivého stavu, ale všetkými dostupnými prostriedkami sa usilovať o jeho zlepšenie.

Aby sa zmenšil handicap, ktorý pri tomto úsilí môže vyplývať aj z nedostatočnej informovanosti alebo možnosti prejavíť sa, rozhodlo sa predsedníctvo a výkonný výbor Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov vydávať štvrťročne spravodaj (Acta Medica Christiana Slovaca), ktorého prvé číslo držíte práve v rukách.

A.Rakús

Stanovy Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov

STANOVY ZVÄZU KREŠŤANSKÝCH LEKÁROV A ZDRAVOTNÍKOV

Všeobecné ustanovenia

Zväz kresťanských lekárov a zdravotníkov (ZKLZ) je dobrovoľnou, profesijne orientovanou organizáciou zdravotníckych pracovníkov, ktorým ide o rešpektovanie princípov kresťanskej etiky pri poskytovaní zdravotníckej starostlivosti, o obohatenie zdravotníckej starostlivosti o rozmer kresťanskej duchovnosti a o celkové skvalitnenie zdravotníctva. ZKLZ pôsobí pri Kresťanskodemokratickom hnutí.

Článok I.

Programové ciele

1. Zjednocovať zdravotníckych pracovníkov, ktorí cítia potrebu pričiniť sa o uplatňovanie princípov kresťanskej etiky pri výkone zdravotníckej starostlivosti a chápu kresťanskú duchovnosť ako obohacujúci rozmer zdravotníckej starostlivosti.
2. Pôsobiť cez členov zväzu i na ostatných zdravotníckych pracovníkov, aby sa v činnosti zdravotníckych inštitúcií rešpektovali náboženské a duchovné potreby pacientov a aby sa dodržiavali zásady medicínskej morálky a etiky.
3. Podávať návrhy na úpravu zákonov, vládnych a miestnych nariadení, ktoré nezodpovedajú humanistickým cieľom a etike medicíny.
4. Iniciováť a presadzovať opatrenia, ktoré by chránili zdravotníckych pracovníkov, aby nemuseli konať proti svojmu svedomiu, mravnému a náboženskému presvedčeniu.
5. Neustále sledovať problémy a potreby zdravotníctva a podávať návrhy na zlepšovanie úrovne starostlivosti o chorých.
6. Podporovať výchovu a vzdelávanie v biomedicínskej etike.
7. Podnecovať duchovný rast členov zväzu.
8. Podporovať odborný rast členov zväzu pobytmi na špičkových pracoviskách doma i v zahraničí.
9. Spolupracovať s inými kresťanskými organizáciami a hnutiami.
10. Spolupracovať s inými profesijnými organizáciami zdravotníckych pracovníkov.

Článok II.

Členstvo

1. Členom ZKLZ sa môže stať každý zdravotnícky pracovník v Slovenskej republike, ktorý rešpektuje stanovy a chce prispieť k plneniu programových cieľov ZKLZ.
2. Členstvo sa získava registráciou na základe písomnej prihlášky do ZKLZ. Zaniká úmrtím, písomným oznámením o vystúpení zo zväzu a vylúčením na základe preukázateľného nerešpektovania stanov alebo konania v rozpore s programovými cieľmi ZKLZ.
3. Člen ZKLZ má právo účasti na všetkých aktivitách, ktoré sa usporiadajú v priamej pôsobnosti zväzu. Má právo voliť predstaviteľov klubu a zástupcov do vyšších orgánov (pozri čl.III., IV.).
4. Člen ZKLZ je povinný dodržiavať stanovy ZKLZ a podieľať sa na plnení programových cieľov zväzu v rámci jeho pôsobnosti.
5. Výšku členského určuje snem.

Článok III.

Kluby a územné orgány

1. Základnou organizačnou zložkou ZKLZ sú miestne kluby kresťanských lekárov a zdravotníkov (KKLZ).

2. Podľa konkrétnych podmienok si klub môže vytvárať odborné sekcie.
3. Na čele KKLZ je volený výbor, ktorý tvoria predseda, podpredseda, tajomník, prípadne pokladník a vedúci miestnych sekcií klubu.
4. Výbor KKLZ sa schádza najmenej štyrikrát do roka. Výbor klubu robí nábor členstva, sleduje a koordinuje činnosť klubu a jeho sekcií, organizuje iniciatívy na riešenie aktuálnych miestnych problémov.
5. Vedúci sekcie KKLZ je volený členmi miestnej sekcie, vedie prácu vo svojej sekcii, spolupracuje s výborom klubu a vedúcim zodpovedajúcej sekcie ZKLZ.
6. KKLZ sa ustanovuje zakladajúcou schôdzou. Registrovať sa na ústrednom orgáne ZKLZ. Klub možno zaregistrovať, ak má najmenej 5 členov.
7. Kluby vytvárajú podmienky a predpoklady na plnenie cieľov ZKLZ v rámci svojej pôsobnosti, organizujú zodpovedajúcu činnosť svojich členov a vyvíjajú potrebné aktivity vo vzťahu k verejnosti a orgánom štátnej správy.
8. KKLZ sa združujú do väčších územných záujmových celkov (okresných, oblastných), ktoré koordinujú príslušné koordinačné výbory. Tieto koordinačné výbory sa vytvárajú z predstaviteľov jednotlivých klubov a ich úlohou je koordinácia iniciatív a zabezpečovanie obojstranného toku informácií medzi klubmi a najvyššími orgánmi ZKLZ.
9. Územné koordinačné výbory vypracúvajú a riešia územné programy, navrhujú kandidátov do najvyšších orgánov ZKLZ.

Článok IV.

Najvyššie orgány

1. Najvyšším orgánom ZKLZ je celoslovenský snem, ktorý zvoláva predseda ZKLZ raz ročne. Mimoriadny snem môže zvolať výkonný výbor ZKLZ v prípade osobitnej potreby.
2. Snem ZKLZ prerokúva a schvaľuje zásadné programové dokumenty, zmenu stanov a rozhoduje o postupoch plnenia programových cieľov v nastávajúcom období. Snem volí predsedu, podpredsedu, tajomníka a po troch zástupcoch z jednotlivých regiónov Slovenska (západoslovenského, stredoslovenského, východoslovenského, Bratislavy), títo tvoria predsedníctvo ZKLZ a súčasne sa stávajú členmi výkonného výboru ZKLZ.
3. Ústredným orgánom je výkonný výbor ZKLZ so sídlom v Bratislave, v ktorom sú paritne (jeden za okres), zastúpení delegáti okresov Slovenska a členovia predsedníctva ZKLZ. Schádza sa minimálne dvakrát ročne.
4. Všetci funkcionári ZKLZ sú volení na dva roky.
5. Predsedníctvo je vrcholným riadiacim orgánom ZKLZ. Schádza sa podľa potreby, minimálne šesťkrát za rok. Na závažné zasadania predsedníctva môžu byť pozvaní aj iní členovia výkonného výboru (rozšírené predsedníctvo), avšak ich neúčast' neznižuje účinnosť uznesenia väčšiny prítomných členov.
6. Výkonný výbor a predsedníctvo sú uznášania schopné pri účasti nadpolovičnej väčšiny členov a uznesenie je prijaté nadpolovičnou väčšinou prítomných členov.
7. Výkonný výbor ZKLZ koordinuje činnosť klubov. Uznáša sa a rozhoduje o spôsoboch realizácie programových cieľov zväzu. Navrhuje a schvaľuje vedúcich jednotlivých odborných sekcií ZKLZ.
8. Vedúci odborných sekcií ZKLZ spolupracujú so zodpovedajúcimi vedúcimi sekcií jednotlivých klubov a koordinujú ich činnosť. Podľa potreby sú prizývaní na zasadnutia predsedníctva ZKLZ.

Článok V.

Záverčné ustanovenia

Tieto stanovy schválil snem Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov dňa 27. marca 1993 v Trnave.

Príspevky a materiály

POLITIKA KONTROLY PÔRODNOSTI

Rozhovor s Prof. Michelom Schooyansom

Problematika globálneho prístupu k riešeniu tzv. populačného problému ľudskej civilizácie patrí v súčasnosti k najrozporupnejším a najostrejším oblastiam stretu v medzinárodnom meradle. Hlboké rozdelenie postojov a názorov k tejto a ďalším otázkam hodnoty, smerovania a ochrany ľudského života, jeho vzniku a odovzdávania, ľudskej sexuality, manželstva, rodiny a rodičovstva, prechádza stredom ľudských rodín, spoločenských celých národov a štátov. Dotýka sa svedomia každého jednotlivca vyzvaného zaujať morálny postoj a niesť zodpovednosť za svoje morálne rozhodnutia. K tejto závažnej téme našej súčasnosti prinášame rozhovor s popredným európskym mysliteľom Prof. M. Schooyansom. Slovenský preklad rozhovoru poskytla láskavo pre náš časopis asociácia Donum vitae.

■ Ako sa pozerá na populačnú otázku v rámci Nového medzinárodného poriadku?

- Hocijaká politická ideológia môže stratiť hlavu a splodiť riziko svojskej totality. Dnes čelíme novej totalitnej tendencii, ktorá už neodráža perverziu socializmu - ako to bolo v prípade fašizmu, komunizmu, nacizmu - ale perverziu liberálnej tradície. Bohaté krajiny chcú pre seba dosiahnuť úplnú slobodu činu. Pre tento cieľ využívajú najneprirodzenejšie prostriedky na zastavenie pôrodnosti v chudobných krajinách. Neváhajú využiť medzinárodné verejné alebo súkromné organizácie, ktorých činnosť sa priamo či nepriamo zameriava na túto "fixáciu" menej uprednostňovanej populácie.

■ Čo presne treba rozumieť pod totalitou?

- Podstatou totality je to, čo útočí na mňa. Nie je definovaná absenciou parlamentu alebo zastupiteľského systému; nie je definovaná ani prítomnosťou nejakého diktátora. Základnou charakteristikou totalitného režimu je útok na človeka vo fyzickej, psychickej a duchovnej oblasti. Totalita potláča, paralyzuje a umŕtvuje schopnosť osobného úsudku a slobodného rozhodnutia.

Z tohto dôvodu rodina predstavovala ochranu pred totalitou v krajinách podrobených komunistickému režimu. V nej a vďaka nej si ľudia mohli chrániť vedomie svojej dôstojnosti a odolávať ideologickej kolonizácii, ktorej ich tento režim podroboval. Rodina má byť hradbou takisto proti novým a rafinovaným formám totality, ktoré v súčasnosti ohrozujú dôstojnosť a slobodu človeka.

■ Existujú verejné a súkromné organizácie, ktoré vedú kampaň demografickej kontroly, ktorú možno označiť za totalitnú. Môžete uviesť niektoré z týchto organizácií?

- Spomedzi verejných medzinárodných organizácií treba najskôr spomenúť OSN a viaceré z jej odborných agentúr. V tejto oblasti sa OSN čím ďalej, tým viac správa ako nadnárodná a nie medzinárodná organizácia. Podľa Charty Spojených národov zo San Franciska (1945) je OSN medzinárodnou organizáciou a jej členovia sú zvrchované štá-

ty. Ak sa správa ako *nadnárodná*, znamená to, že robí zo seba vyššiu inštanciu než sú štáty, ktoré ju tvoria a nanucuje im svoje vlastné rozhodnutia, dôkazom čoho je, napokon, obmedzenie zvrchovanosti členských štátov.

V prípade, ktorý nás zaujíma, OSN zasahuje skrze svoje odborné agentúry, najmä: Fond OSN pre populáciu (UNFPA), Svetovú zdravotnícku organizáciu (WHO), Svetovú banku, Program OSN pre rozvoj (UNDP) a tiež Detský fond OSN (UNICEF).

■ Ktoré súkromné organizácie ste mali na mysli?

- V prvom rade treba uviesť Medzinárodnú federáciu plánovaného rodičovstva (IPPF), ktorá sídli v Londýne a má pobočky v 133 krajinách sveta. Ďalej Radu pre populáciu, prejavy skupiny Rockefeller, Medzinárodnú akciu pre populáciu (PAI), Pathfinder Fund atď.

■ Môžete uviesť aj niektoré z konkrétnych akcií, ktoré tieto organizácie uskutočnili?

- Napríklad Svetová zdravotnícka organizácia sponzorovala program výskumu, ktorý viedol ku konečnej úprave dlhodobého antikoncepčného prostriedku Norplant a potratovej pilulky RU-486. Fond OSN pre populáciu a iné agentúry OSN sú zapletené do financovania programu masovej sterilizácie v Číne.

■ Môžete uviesť príklad z Latinskej Ameriky?

- Mexický prípad si zaslúži, aby som ho spomenul. V roku 1984 tam uskutočnili 160.200, v r. 1985 161.000 a v r. 1986 166.000 sterilizácií žien, pričom v tých istých rokoch sterilizovali 54.000, 48.000 a 50.000 mužov. Treba poznamenať, že toto sú len registrované chirurgické sterilizácie a vziať do úvahy aj vykonané umelé potraty, aplikácie vnútromaternicových teliesok a "antikoncepčných" prostriedkov, z ktorých viaceré priamo zapríčiňujú potraty.

Treba upresniť, že väčšina týchto zásahov sa vykonáva v štátnych nemocniciach. To znamená, že sa týkajú predovšetkým chudobného obyvateľstva a že sa na nich podieľa súhlas ľudí zodpovedných za štát (pozn. prekladateľa: a že sú platené z daní všetkých daňových poplatníkov).

■ Okrem týchto lekársko-chirurgických aktivít vyvíjajú organizácie zaoberajúce sa demografickou kontrolou aj iné aktivity?

- Na jednej strane tieto organizácie usporiadávajú veľké svetové kongresy, ako bol kongres v Bukurešti (1974), v Mexiku (1984), a tiež pripravovaný kongres o globálnych populačných otázkach v septembri 1994 v Káhire. Diskutuje sa na nich, aké základy treba položiť, aby sa politika demografického upevnenia mohla uviesť do praxe.

Pri príležitosti kongresu v Mexiku (1984) sa prezident USA R. Reagan postavil proti prispievaniu USA na realizáciu potratov zo štátnych fondov. Situácia sa zmenila, odkedy sa prezidentom stal pán Clinton.

Na druhej strane tieto organizácie vyvíjajú veľký nátlak v snahe zmeniť najskôr legislatívu každej krajiny, aby sa zákony prispôbili politike, ktorú chcú zaviesť. V tomto zmysle sú mravy vyzvané nasledovať zákony. Tieto tlaky sa dajú vyvinúť aj inak: ako vysvetľuje štúdia *Populácia a Svetová banka* (Population and the World Bank - New York, 1992, str. 58), chudobnej krajine sa môže poskytnúť pomoc za podmienky, že

prijme národný program plánovania rodiny podľa inštrukcií uvedených organizácií (OSN, Svetová banka, Svetová zdravotnícka organizácia a pod.).

■ Keď sa hovorí o “demografickej politike”, dá sa predpokladať, že existujú isté dokumenty, ktoré ju vysvetľujú. Ktoré sú to?

- Dokumentov, na ktoré sa možno odvolať, je mnoho. Spomeniem len jeden z nich. Ide o správu Národnej rady pre bezpečnosť USA, vyhotovenú v r. 1974 na žiadosť pána Henryho Kissingera, štátneho sekretára. Tento dokument bol do r. 1989 tajný. Má názov “Zahrnutie rastu svetovej populácie do bezpečnosti USA a ich záujmov v zámorí”. Tento dvestostranový dokument explicitným a detailným spôsobom vysvetľuje dôvody, pre ktoré má USA zastaviť pôrodnosť v rozvojových krajinách. Objasňuje tiež, prečo majú USA za týmto účelom využiť medzinárodné verejné i súkromné organizácie. Dokument tiež odporúča, aby USA použili komunikačné satelity na šírenie prostriedkov demografickej kontroly.

■ Ktorá novšia deklarácia potvrdzuje hlavné tézy tejto správy?

- 11. mája 1993 sa v New Yorku uskutočnilo prípravné stretnutie na káhírsku konferenciu o populačných otázkach (uskútni sa v dňoch 5. - 13. septembra 1994). Vo vyhlásení Timothyho E. Wirtha, reprezentanta USA na tomto stretnutí, čítame: “Prezident Clinton sa veľmi zasadzuje o umiestnenie problematiky populácie na špičku medzinárodných severoamerických priorit [...]. Kľúčovým bodom nášho prístupu je: [...] zabezpečiť, aby naša demografická politika podoprela svetovú prioritu pre prijateľný vývoj [...]. Čo sa týka dlhodobých a kvantitatívnych prioritných cieľov, zameraných na stabilizáciu svetovej populácie [...], USA netrepežlivo očakávajú dohodu. Vláda USA je toho názoru, že káhírská Konferencia nebude úspešná, ak nerozpracuje ponaučenia a línie riadenia v oblasti potratov. Naše stanovisko sa zakladá na podpore slobodnej voľby rozmnožovania, pod čím sa, zaiste, rozumie povolenie potratov.”

■ Ako stručne charakterizovať túto demografickú politiku?

- V období poznačenom konfliktom Východ-Západ západné krajiny vypracovali “Doktrínu národnej bezpečnosti”, ktorá sa snažila o zastavenie šírenia komunistického režimu. Dnes, po implózii Sovietskeho Zväzu, sa objavuje konflikt medzi Severom a Juhom, čiže medzi bohatými a chudobnými krajinami našej planéty. Doktrína, ktorou sa oduševňujú prívrženci kontroly populácie, by sa mohla nazývať “Doktrína demografickej bezpečnosti”. V koreňoch tejto doktríny s totalitnou tendenciou sa nachádzajú staré Malthusove a Galtonove myšlienky. Tieto myšlienky sú však dnes už zastarané z dôvodu nesmierneho pokroku využívania prírodných zdrojov.

■ Aké stanovisko zaujať k spomenutému problému?

- Najskôr treba zdôrazniť dôležitosť intelektuálnej a morálnej výchovy. Má smerovať k tomu, aby ľudia boli schopní dosiahnuť plnosť ich ľudskej dôstojnosti. Takisto treba zmobilizovať predstaviteľov všetkých veľkých náboženstiev, ktoré vo svojej podstate rešpektujú ľudský život a fyzickú neporušiteľnosť muža a ženy. Ak nepostavíme ekumenizmus na úcte k životu, na čom ho postavíme? Jednomyseľnosť veľkých náboženských tradícií v tomto bode najpevnejšie zakotvuje dôstojnosť muža a ženy.

Informácie o akciách

■ **Medzinárodný kurz o medicínskej etike/International Course on Medical Ethics: "Etické aspekty zdravia v rodine a starostlivosti o rodinu"/"Ethics of the family health and care", ÚMEB-IVZ/IMEB-PMI, Limbová 12, Bratislava (Slovak Republic), September 2 - 4, 1994.**

Prinášame základné informácie o pripravovanom medzinárodnom kurze. **Možnosť prihlások predĺžená do 30. júla 1994!** Kurz sa koná v spolupráci s nasledujúcimi organizáciami (predbežný zoznam): **Centre for Bioethics and Public Policy (CBPP, London) - principal sponsor * Centro di Bioetica (Rome) * Fondazio Lanza (Padova) * International Institute for the Studies of Matrimony and Family (Kerkrade, Holland) * Life Health Centre (Liverpool) * Linacre Centre for Health Care Ethics (London) * National Centre for Health Promotion (Bratislava) ***

VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE

Miesto konania: Inštitút pre ďalšie vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov (IVZ), Limbová 12, 833 03 Bratislava
tel: +42-7-374560/ext.303,370 fax: +42-7-373739

Odborný program: vyžiadané prednášky, workshopy, diskusie

Rokovací jazyk: angličtina a slovenčina (simultánne tlmočenie!)

Účastníci: lekári, psychológovia, rodinní lekári, pediatri, onkológovia, geriatri, etici, sociológovia, členovia etických komisií, sociálni pracovníci, novinári

Ubytovanie: Internát IVZ (cena cca 100.- S.k./lôžko a noc)

Stravovanie: možnosť celodenného stravovania v mieste konania kurzu

Program

2.9. and 3.9.94 Piatok a Sobota

08.00-10.00 Ranná sekcia - prednášky, diskusia

10.00-10.30 Prestávka

10.30-12.00 Predpoludňajšia sekcia - prednášky, diskusia

12.00-14.00 Obed

14.00-15.30 Popoludňajšia sekcia - prednášky, diskusia

15.30-16.00 Prestávka

16.00-17.30 Podvečerná sekcia - prednášky, panelová diskusia

4.9.94 Nedeľa

09.00-10.30 Ranná sekcia - prednášky, diskusia

10.30-11.00 Prestávka

11.00-12.30 Predpoludňajšia sekcia - prednášky, diskusia

13.00 Záver

PREDBEŽNÉ TÉMY: * Súčasná rodina a podpora zdravia * Starostlivosť o zdravie v rodine: medicínske, ekonomické a sociálne aspekty * Zdravie v rodine a morálne hodnoty - Dialóg a konsenzus * Rodina a reforma zdravotníctva * Zdravie v rodiny - potreby meniace sa s časom * Starnúca populácia - starnúce rodiny * Budúcnosť rodiny * Starý človek v rodine * Handicapované dieťa v rodine * Chronicky choré dieťa v rodine * Choroba v rodine * Psychiatrické ochorenie a rodina * Náhla smrť v rodine * Umierajúca osoba v rodine * Malígne ochorenie a rodina * Hnutie hospicov * Etické aspekty plánovania rodičovstva * Umelý potrat * Post-Abortion Syndrome * Sexuálna etika a rodina * Metódy asistovanej reprodukcie človeka a rodina * Etika rodinnej terapie *

Etika psychologickej intervencie v rodine * Etika detskej psychoterapie * Zneužívané dieťa * Násilie v rodine * Neúplná rodina * Etika výskumu rodinného zdravia

Informácie: MUDr. J. Glasa, ÚMEB-IVZ, Limbová 12, 833 03 Bratislava
tel: (07)374560/kl. 246, fax: (07)373739.

Formuláre prihlášky sú uverejnené v tomto čísle časopisu (možno použiť aj fotokópiu formuláru!).

■ Psychológia a pastorácia: "Rodina v centre pastoračnej starostlivosti" (seminár s medzinárodnou účasťou), Seminár sv. Františka Xaverského, Badín (Banská Bystrica), 6.-9.9.1994

Tohtoročný seminár Psychológia a pastorácia s medzinárodnou účasťou organizujú Komisia pre pastoráciu rodín KBS, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Arcidiecézne centrum pre poradenstvo a pastoračnú psychológiu a Centrum rodiny a vzdelávania SKCH Trnavskej arcidiecézy.

TEMATICKÉ OKRUHY: * Vysluhovanie sviatostí ako forma rodinnej pastorácie * Rodina očami psychológa/kňaza * Problémové situácie v rodine * Rozvedení medzi nami * Zmiešané manželstvá * Komunikácia v manželstve * Výchova dieťaťa začína pred narodením * Prejav a hranice intímneho spoluzitia *

VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE

Ubytovanie: 1 - 5 lôžkové izby v mieste konania seminára Stravovanie: v mieste konania

Poplatky: plná penzia 120.- Sk/deň

Seminárny poplatok: pracujúci 150.- Sk, študenti 70.- Sk

Prihlášky **do 10. augusta 1994** (termín predĺžený!) na adrese:

Centrum rodiny a vzdelávania, Kapitulská 9, 811 01 Bratislava.

■ 18. Svetový kongres F.I.A.M.C., Porto (Portugalsko), 8.-12.9.1994

Osemnásť svetový kongres F.I.A.M.C. (Fédération Internationale des Associations Médicales Catholiques - Medzinárodná federácia asociácií katolíckych lekárov) sa uskutoční v dňoch 8. - 12. septembra 1994 v portugalskom meste Porto. Pripravený je bohatý odborný, duchovný a spoločenský program. Bližšie informácie a prihlášky na adrese redakcie.

■ 5. Celoslovenský zjazd Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov, Bratislava, október 1994

V októbri 1994 sa bude konať v Bratislave v poradí už 5. celoslovenský zjazd Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov. Popri niektorých organizačných otázkach (stanovy zväzu, právna subjektivita, financovanie, organizačná štruktúra a koordinácia činnosti) predmetom rokovania budú predovšetkým aktuálne problémy slovenského zdravotníctva (privatizácia, poisťovňa, ekonomické a etické aspekty, atď.), ako aj otázky kresťanského postoja a prínosu k riešeniu konkrétnych problémov. V popoludňajších hodinách sa pripravuje hodnotný odborný a duchovný program. Prihlášky a podrobnejšia informácia, vrátane definitívneho termínu budú uverejnené v Acta Medica Christiana Slovaca č. 2/1994 a rozoslané podľa adresára ZKLZ koncom augusta 1994. **Prosíme o láskavé vyplnenie a zaslanie prihlášky ZKLZ (obratom!) na uvedenej adresy zástupcov jednotlivých regiónov.**

■ V týchto dňoch sme zaregistrovali vydanie "Zoznamu školiacich akcií Inštitútu pre ďalšie vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov (IVZ) v Bratislave" na školský rok 1994/95. Dnes Vám teda prinášame prehľad plánovaných školiacich akcií Ústavu medi-

cienskej etiky a bioetiky. Prihlásiť sa možno obvyklým spôsobom (cestou oddelenia personálnej práce Vášho pracoviska), alebo priamo na adrese ústavu (formulár prihlášky uverejnený v tomto čísle časopisu!).

MEDZINÁRODNÝ KURZ MEDICÍNSKEJ ETIKY/INTERNATIONAL COURSE IN MEDICAL ETHICS - "Etické aspekty zdravia v rodine a starostlivosti o rodinu"/"Ethics of Family Health and Care" (viď vyššie!)

WORKSHOP - "ETICKÉ PROBLÉMY TRANSPLANTÁCIÍ A ODBERU ORGÁNOV"

Určenie: anesteziológovia, chirurgovia, urológovia, kardiochirurgovia, nefrológovia, internisti, členovia etických komisií, lekári a zdravotné sestry pracujúce na JIS a ARO.

Kvalifikačné predpoklady: pozri určenie.
Počet účastníkov: 1 x 15 (bez ubytovania)

Termín, miesto: 14. 10. 1994, Bratislava
Vedúci, školiteľ: Prof. MUDr. L. Šoltés, DrSc.

Náplň, ukončenie: etické aspekty intenzívnej starostlivosti vo vzťahu k problematike transplantácií orgánov a ich odberu.

WORKSHOP - "ETICKÉ KOMISIE V ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENIACH"

Určenie: členom etických komisií.

Kvalifikačné predpoklady: základná špecializácia, členstvo v etickej komisii.

Termín, miesto: 9. 12. 1994, Bratislava

Vedúci, školiteľ: Prof. MUDr. L. Šoltés, DrSc.

Náplň, ukončenie: práca etických komisií v zdravotníckych zariadeniach, praktické aspekty a výmena skúseností.

Poznámka: workshop je poriadný v spolupráci s Asociáciou nemocníc SR.

ZÁKLADNÝ KURZ V MEDICÍNSKEJ ETIKE

Určenie: členovia etických komisií, anesteziológovia, pediatri, gynekológovia, klinická genetika, farmakológovia, klinická farmaceuti, internisti a zdravotné sestry s vyššou kvalifikáciou.

Kvalifikačné predpoklady: lekári - základná špecializácia, SZP - PŠŠ

Termín, miesto: 19. - 21. 1. 1995, Bratislava

Vedúci, školiteľ: Prof. MUDr. L. Šoltés, DrSc.

Náplň, ukončenie: základné pojmy a princípy medicínskej etiky, etické komisie, vybrané problémy medicínskej etiky (eutanázia, terminálna starostlivosť, medicínsky výskum, transplantácie, molekulová biológia a genetika, vzťah lekár-pacient), etika zdravotníckej starostlivosti a zdravotníckych povolání. Záverečné hodnotenie.

INTENZÍVNY KURZ MEDICÍNSKEJ ETIKY PRE VEDÚCICH ZDRAVOTNÍCKYCH PRACOVNÍKOV

Určenie: vedúci pracovníci v zdravotníctve, riaditelia nemocníc, liečebných ústavov, prednostovia oddelení, predsedovia etických komisií, výskumní pracovníci, klinickí farmakológovia a farmaceuti.

Kvalifikačné predpoklady: vyššia kvalifikácia

Termín, miesto: 6. - 8. 2. 1995, Bratislava

Vedúci, školiteľ: Prof. MUDr. L. Šoltés, DrSc.

Náplň, ukončenie: pojmy a princípy medicínskej etiky a bioetiky - praktické aplikácie, etika zdravotníckej starostlivosti a riadiacej činnosti v zdravotníctve, etické analýzy, sociálna komunikácia a interpersonálne vzťahy, etické komisie, etika biomedicínskeho výskumu. Záverečné hodnotenie.

WORKSHOP - "ETICKÉ KOMISIE V BIOMEDICÍNSKOM VÝSKUME"

Určenie: členom etických komisií.

Kvalifikačné predpoklady: základná špecializácia, členstvo v etickej komisii.

Termín, miesto: 7. 4. 1995, Banská Bystrica

Vedúci, školiteľ: Prof. MUDr. L. Šoltés, DrSc.

Náplň, ukončenie: práca etických komisií v oblasti biomedicínskeho výskumu, praktické aspekty a výmena skúseností.

MEDZINÁRODNÝ KURZ V MEDICÍNSKEJ ETIKE, LETO 1995/INTERNATIONAL COURSE IN MEDICAL ETHICS, SUMMER 1995

Určenie: pre vedúcich pracovníkov a členov etických komisií, lekárov, farmaceutov a ďalších zdravotníckych a výskumných pracovníkov.

Kvalifikačné predpoklady: základná špecializácia, absolvovanie základného kurzu medicínskej etiky.

Termín, miesto: jún 1995, Bratislava (termín bude upresnený)

Vedúci, školiteľ: Prof. MUDr. L. Šoltés, DrSc.

Náplň, ukončenie: východiská, ciele a úlohy medicínskej etiky, aktuálne problémy bioetiky. Záverečné hodnotenie.

■ DUCHOVNÉ CVIČENIA PRE ZDRAVOTNÍCKYCH PRACOVNÍKOV: Lekári a lekárky 13. - 17. 10. 1994, Zdravotné sestry 20. - 24. 10. 1994, Exercičný dom SJ, Pod kalváriou 81, 080 01 Prešov.

Nástup je v prvý deň termínu do 16.30 hod, ukončenie v posledný deň ráno, prípadne v predposledný deň o 18.00 hod. Poplatok za jednu noc a deň so stravou 150.- Sk, študenti 75.- Sk. Prihlásiť sa možno telefonicky na číslo 091-41056, alebo písomne na uvedenej adrese. Príchod autobusom č. 1, 4, 8 zo stanice SAD na námestie k Trojici, odíť Pod kalváriu autobusom č. 15, 22.

UVAŽOVANIE O SVEDOMÍ KREŠŤANSKÉHO ZDRAVOTNÍKA

Zdravotník má svoje vedomie preplnené osudmi svojich pacientov. Je len prirodzené a správne, keď podľa možnosti každý deň, najlepšie večer pred spaním, hodnotí svoje skutky, chovanie, výsledky svojej práce, priebeh celého dňa, počnúc zobudením.

Vstal som načas? Stihol som urobiť svoje osobné povinnosti, povinnosti voči svojej rodine? Cestou do práce som mal čas obetovať dnešný deň a jeho námahy za chorých, za politikov, za ľudí spravujúcich zdravotníctvo, za svojich kolegov, kolegyné. Urobil som si plán dnešnej práce? Objednal som si nedoriešených chorých? Komu som sa mal venovať najviac? A čo s ním, s ňou? Tak čaká na moje rozhodnutie...

Po príchode do areálu pracoviska pozdravil som sa vľúdne? Sálal z môjho pozdravu pokoj pre toho druhého? Pri vstupe na svoje pracovisko pozdravil som čakajúcich? Daroval som úsmev? Prihovoril som sa? Ako som oslovil svojich spolupracovníkov? Bol to pozdrav pokoja, prinášajúci radosť z práce, obety a lásky voči chorým? Boli moje prvé slová rozkazy, alebo výzvu, žiadosťou ku spolupráci? Veď ja sám by som tak málo znamenal pre komplexné zvládnutie našich chorých. Jedine poctivá, cieľavedomá práca nás všetkých prináša dobro, nádej a pokoj chorým.

Nezahovoril som sa s niektorým spolupracovníkom a tým som predĺžil čakanie chorých? Ospravedlnil som sa? Snáď aspoň náznakom, láskavejším prístupom, snahou o pomoc menej vládnúcemu chorému.

Urobil som si harmonogram práce - vyšetovania, pichania injekcií, odberov, najmä ak je plná čakáreň? Uvedomil som si, že dlhé čakanie stressuje a vyčerpáva chorého? Komu som sa venoval málo? Neprepustil som niekoho s malou istotou, že som urobil pre neho všetko lege artis? Využil som obedňajšiu prestávku dobre? K oddychu môjho ducha a tela tak, aby som vládal pracovať i poobede?

Návšteva chorého doma je vysoko významný čin. Nebolo to len formálne? Čím potešila chorého moja prítomnosť v jeho dome? Bol som vľúdny k príbuzným? Bol som dôsledný a spravodlivý ak som videl nedostatočnú starostlivosť? Uvedomil som si vtedy, že moje slová, moje chovanie je centrom pozornosti tak zo strany chorého i príbuzných?

Rozlúčil som sa so spolupracovníkmi vľúdne, pokojne? Bol v tom i prejav vďaky za spoluprácu, za úspešný pracovný deň? Povedal som "do videnia" s úsmevom? A ak som zabudol, alebo už nestihol, tak zajtra to vynahrádzim. Nie je správne zostávať dlžníkom.

Cestou domov cítim únavu, ale i radosť z vykonanej práce pre trpiacich. Uvedomujem si, že moje povolanie je obeta. Obeta časti môjho "Ja". Celý deň som myslel i na svojich doma, v škole, na manželku v zamestnaní. Teším sa na stretnutie doma, pri nákupoch.

Aké je krásne byť znova s nimi. Prosím Boha, aby mi dal dosť sily pri nepríjemnejších správach zo školy, zo zamestnania manželky. Veď plnosť života prináša aj nepríjemné zážitky. A tu musím mať ešte rezervnú silu ducha i tela.

Prežitie večere, zhodnotenie úspešnosti dňa mojich príbuzných. Bolo to pokojné, ducha posilujúce? V čom som mohol vypomôcť, napraviť, potešiť? Potešil som svoju manželku svojimi úspechmi? Podelili sa manželka, rodičia s úspechmi dňa so svojimi dospievajúcimi deťmi? Uvedomili sme si, že naše deti vidia v nás svoje vzory? V čom nie? Ako to napravíme?

Strelili sme sa duchovne spolu celá rodina, aby sme sa poďakovali za dnešný deň? Snáď pre dnešok to stačilo aj pri spoločnej večeri. V čom to bolo osobitné? Bolo to pre nás všetkých povzbudzujúce, ukludňujúce? Snáď aj radosť a dojmajúce, najmä pre materské city.

Bože za všetko dnes prežité ďakujem Ti z celého srdca. To príjemné i namáhavé obetujem za zdravie, potešenie, pokoj mojich chorých, za zdravie mojich detí, rodičov, manželky a príbuzných. Nech Ti je sláva na veky, lebo Ty si náš Darca života, zdravia, pravého pokoja a lásky. Dopraj nám všetkým zdravý odpočinok a svoj pokoj.

Marcel Babál

Informácie o literatúre

■ **Zborník z Medzinárodnej konferencie "Úcta k životu", DIEL I. - III., Michalovce, 1993, I. Benický (editor).**

Ide o pozoruhodný zborník prednášok a príspevkov z konferencie poriadanej v rámci akcií Roka Prof. ThDr. E. Hlaváča v Michalovciach. Vydanie zborníka je veľmi záslužným vydavateľským činom, ide o prvú publikáciu tohto druhu vydanú na Slovensku. Jednotlivé diely graficky pekne upraveného zborníka obsahujú prednášky a ďalšie príspevky, ktoré odozneli v rámci konferencie. Autori rozoberajú široký okruh otázok vzťahu k ľudskému životu, jeho dôstojnosti a hodnote, ako aj potreby a možnosti jeho ochrany v situácii ohrozenia v individuálnom i globálnom meradle. Ďalšími témami sú rodina, manželstvo, sexualita, výchova k zodpovednému rodičovstvu, medicínska etika. Veľmi cennými sú i preklady príspevkov zahraničných prednášateľov. Publikácia by nemala chýbať žiadnemu kresťanský zmýšľajúcemu pracovníkovi v zdravotníctve, ako ani duchovným a ďalším pracovníkom zaoberajúcim sa uvedenými okruhmi problémov. Veľa dobrého poučenia v publikácii nájdú i kresťanskí laici, hoci niektoré detaily zaiste potrebujú odborné vysvetlenie.

Publikáciu možno objednať na adrese: MUDr. Imrich Benický, Palín č. 252, PSČ 072 13, cena: 60.-, 60.-, 65.- Sk (+ poštovné), všetky tri diely 200.- Sk

-J.G.-

■ **Jean Vanier: Porušené telo**, Charis, Bratislava, 1994, 1. vydanie, 96 strán.

Ide o výnimočné dielko zakladateľa hnutí **Archa a Viera a svetlo**, vydané pri príležitosti jeho nedávnej návštevy na Slovensku. Čerpá z viac ako 20-ročnej skúsenosti života s tými, ktorí trpia v dôsledku svojho odmietania spoločnosťou pre svoj mentálny alebo iný handicap. Knižka je určená všetkým, ktorí chcú nasledovať Ježiša na ceste k vnútornej jednote. Kládne si otázku, ako možno objaviť pramene vnútornej jednoty, uzdravenia, nádeje uprostred porušeného a trpiaceho sveta. Autor skúma korene porušenosti v rámci židovských a kresťanských tradícií, ako aj význam Ježišovej Dobrej zvesti pre náš svet konca 20. storočia. Vanier pozýva čitateľa, aby sa priblížil k trpiacim. Ponúka nádej a povzbudenie a ubezpečuje, že môžeme nájsť pokoj a radosť, ale len vtedy, ak prijmeme skutočnosť utrpenia a kríža v našom vlastnom živote a v živote druhých.

Publikáciu možno objednať na adrese: Charis a.s., Žabotova 2, 811 01 Bratislava, cena: 30.- Sk (+ poštovné)

-J.G.-

■ **Ladislav Šoltés a kolektív: Vybrané kapitoly z medicínskej etiky, skriptá, Univerzita Komenského, Bratislava, 1994, 102 strán, cena 21.- S.k.**

V apríli 1994 vyšli už dlhšie očakávané *prvé skriptá z medicínskej etiky v slovenskom jazyku*. Skriptá si počas semestra možno zakúpiť v Predajni skript Lekárskej fakulty UK v Bratislave, Sasinkova 4 (Nové teoretické ústavy LFUK), prízemie, v čase od 8.00 - 15.00 hod., zásielkovú službu predajňa poskytuje len na objednávky organizácií, resp. knižníc. Pre Vašu informáciu uvádzame **obsah (zoznam kapitol)** skript, spolu s menami autorov: **Úvod** (L. Šoltés) * **Základné pojmy a princípy medicínskej etiky**: Základné pojmy a definície medicínskej etiky (M. Babál, L. Šoltés) * Základné princípy medicínskej etiky (L. Šoltés) * **Medicínska etika a právo** (L. Šoltés) * **Etické požiadavky lekárskeho povolania** (M. Babál) * **História a súčasnosť medicínskej etiky vo svete** (M. Babál) * **Vybrané etické problémy jednotlivých medicínskych odborov**: Etika v chirurg-

gii (J. Černý) * Etické problémy v gynekológii a pôrodnícťve (J. Šimko) * Etické problémy v dialyzačnej liečbe (A. Kováč) * Etické problémy v geriatricii (F. Makai) * Etické aspekty v oftalmológii (A. Gerinec) * Etické a právne problémy v psychiatricii (E. Količáš) * Niektoré etické problémy v pediatrii a neonatológii (L. Šoltés) * Laboratórna medicína a etické riziká (R. Pullmann) * Etické aspekty transplantácií (L. Šoltés) * Etické problémy transplantácií obličiek (J. Řezníček) * Problém eutanázie (V. Keseg, V. Krčméry, J. Klepanec, M. Mikolášik, L. Šoltés) * Úvod do eschatológie (L. Scheidová) * Sociálna komunikácia v zdravotníctve (E. Heftyová) * Medicínska etika v ošetrovatel'stve (S. Bezáková) * **Etické aspekty biomedicínskoho výskumu:** Medicínsky výskum (J. Glasa) * Etické zásady pre pokusy na zvieratách (L. Šoltés) * **Etické komisie:** Vznik, poslanie a typy etických komisií (J. Glasa) 133 * Etické komisie v Slovenskej republike (J. Glasa) * **Prílohy:** Deontologický kódex Slovenskej lekárskej komory * Helsinská deklarácia Svetovej asociácie lekárov * Smernice pre zriadenie a činnosť etických komisií v rezorte Ministerstva zdravotníctva SR *

-J.G.-

■ **Ľudský život: Najväčší zázrak! Centro Documentazione e Solidarieta, Firenze - Spolok Sv. Vojtecha, Trnava, 1994, 32 strán, cena: 15.- Sk.**

Vydarený preklad svetoznámej brožúrky talianskeho vydavateľstva venovanej téme zázraku ľudského života a potreby jeho rešpektovania a ochrany už od okamihu počatia. Bohato ilustrované farebnými fotografiami. Veľmi vhodná a veľmi potrebná publikácia, ktorú je potrebné privítať a rozširovať všade tam, kde ide o presadenie či podporenie kladného postoja k ľudskému životu. Knižku si možno objednať na adrese: Spolok Sv. Vojtecha, Vojtech s.r.o., Radlinského 5, 917 85 Trnava.

-J.G.-

■ **Bůh přítel života - Ochrana života jako výzva a úkol, Edice Salus, Vyd. Cesta, Brno, 1994, 78 strán.**

Ide o preklad spoločného vyhlásenia Nemeckej biskupskej konferencie a Rady evanjelických cirkví Nemecka prijatého spolu s ostatnými kresťanskými cirkvami Nemecka, ktoré bolo venované problematike ochrany ľudského života. Ide o dokument, v ktorom sa podarilo formulovať spoločnú výzvu na ochranu ľudského života v jeho autentickom chápaní a objasniť dôležité odborné otázky. Prekvapujúcim pri príprave dokumentu bolo dosiahnutie vysokého stupňa pozitívneho súzvuku, bez toho, že by sa pretrvávajúce závažné rozdiely medzi chápaním tejto problematiky na katolíckej a evanjelickej strane zamlčovali, alebo zakrývali falošnými kompromismi. Ide o výnimočný dokument veľkej odbornovo-vedeckej i ekumenickej hodnoty. Brožúrku možno objednať na adrese: Nakladateľstvo Cesta, Vymazalova 4, 615 00 Brno.

-J.G.-

Acta Medica Christiana Slovaca je spravodaj Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov na Slovensku. Uverejňuje pôvodné práce, materiály, informácie a prehľady s tematikou medicíny, zdravotníctva, medicínskej etiky a bioetiky, ako aj teologické a duchovné príspevky. Stojí dôsledne na strane ochrany ľudského života od jeho počatia

a na rešpektovaní zásad kresťanskej etiky. Vychádza štvrtročne v slovenskom jazyku.

Redakčná rada: M. Babál, J. Bielik, J. Glasa (vedúci redaktor), J. Porubský, A. Rakús (predseda RR), M. Troščík, E. Vnenčáková, A. Záborská (tajomníčka RR)

Adresa pre korešpondenciu a zasielanie príspevkov: Dr. J. Glasa, Landauova 20, 841 02 Bratislava.

Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľstvom pošt Bratislava, č. j. 3396 – P, zo dňa 26.7.1994.

Dohľadacia pošta Bratislava 37. Registrované Ministerstvom kultúry SR, r.č. 1071/94. ISSN 1335 – 1028

Vydáva Charis s.r.o., Ipeľská 3, Bratislava, pre Zväz kresťanských lekárov a zdravotníkov na Slovensku.